

QORTI CIVILI PRIM`AWLA

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH ZAMMIT MCKEON**

Illum il-Hamis 29 ta` Settembru 2016

**Kawza Nru. 9
Rik. Gur. Nru. 1312/10 JZM**

**Francis Abela f ismu proprju
u bhala ezercitanti l-kummerc
taht l-isem F. Abela & Sons
[I.D. 153857M]**

kontra

**Kalaxlokk Company Limited
[C-7950]**

Il-Qorti :

I. Preliminari

Rat ir-rikors guramentat prezentat fl-20 ta` Dicembru 2010 li jaqra hekk :–

Dikjarazzjoni tal-Fatti

1. Illi s-socjeta` intimata inkarigat lir-rikorrenti bhala subcontractor sabiex jezegwixxi xogholijiet ta` demolizzjoni, kostruzzjoni kif ukoll xogholijiet strutturali u interni ohra inkluzi, inter alia, xogholijiet ta` landscaping u sandblasting, gewwa Tigne` u gewwa l-Furjana.

2. Illi s-socjeta` intimata hija debitrici tar-rikorrenti füs-somma ta` mijà u tlieta u ghoxrin elf, seba` mijà u tlieta u tletin Euro u sitta u sebghin centezmu (€123,733.76), ammont rappresentanti bilanc dovut għal xogħolijiet ezegwiti u servizzi ohra rezi mir-rikorrenti fuq inkarigu tas-socjeta` intimata gewwa Tigne` u gewwa l-Furjana, kif fuq premess.

3. Illi s-socjeta` intimata baqghet ma hallsitx dan il-bilanc minkejja li x-xogħolijiet gew debitament ezegwiti u konkluzi, u minkejja wkoll illi hija giet diversi drabi interpellata sabiex taffetwa l-hlas dovut, anke permezz ta` ittra legali datata 25 ta` Novembru 2010 li kopja tagħha qed tigi hawn annessa, ezegwita u mmarkata bhala Dok. A.

Ir-Raguni tat-Talba

4. Illi dan l-ammont hu cert, likwidu u dovut, u fil-fehma tar-rikorrenti, is-socjeta` intimata ma għandha ebda eccezzjoni x'tissolleva kontra l-pagament tal-istess.

5. Illi, għaldaqstant, għal dawn il-proceduri huma appikabbi d-dispozizzjonijiet għad-dispensa mis-smigh tal-kawza a tenur tal-Artikoli 167 et seq tal-Kodici ta` Organizzazzjoni u Procedura Civili.

6. Illi dawn il-fatti huma a diretta konoxxenza tar-rikorrenti.

It-Talbiet

Tghid għalhekk is-socjeta` intimata ghaliex dina l-Qorti m`għandhiex:

1. *Tikkundannahha illi thallas lir-rikorrenti l-ammont ta` mijā u tlieta u ghoxrin elf, seba` mijā u tlieta u tletin Euro u sitta u sebghin centezmu (€123,733.76), ammont rappresentanti bilanc dovut lir-rikorrenti għal xogħlijiet minnu ezegwiti kif fuq premess, u dan bid-dispensa mis-smigh tal-kawza a tenur tal-Artikoli 167 et seq tal-Kodici ta` Organizzazzjoni u Procedura Civili.*

Bl-ispejjez u bl-imghax legali kontra s-socjeta` intimata li tibqa` minn issa ngunta għas-subizzjoni, inkluz spejjez tal-mandat ta` sekwestru li qed jigi pprezentat kontestwalment.

Rat il-lista tax-xhieda, u l-elenku ta` dokumenti li kienu esebiti mar-rikors guramentat.

Rat in-nota li pprezentat is-socjeta` konvenuta skont l-Art 170(1) tal-Kap 12 fil-25 ta` Jannar 2011.

Rat id-digriet li tat fl-udjenza tal-25 ta` Jannar 2011 fejn, wara li sabet illi s-socjeta` konvenuta *prima facie* kellha eccezzjonijiet x`tagħti kontra t-talba attrici, akkordat lis-socjeta` konvenuta ghoxrin (20) gurnata zmien biex tipprezzena risposta guramentata.

Rat ir-risposta guramentata li kienet prezentata fl-14 ta` Frar 2011 u taqra hekk :-

A. **Eccezzjonijiet**

1. *Illi t-talbiet rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra r-rikorrenti stante illi s-somma pretiza mir-rikorrenti, u cioe` s-somma ta` mijā u tlieta u ghoxrin elf, seba` mijā u tlieta u tletin Ewro u sitta u sebghin centezmu (€123,733.76) hija wahda eccessiva u zbaljata, u dana kif ser jirrizulta ahjar waqt is-smigh ta` din il-kawza.*

2. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost, it-talbiet tar-rikorrenti huma wkoll infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra r-rikorrenti stante illi hemm certi xogħliljet li ma sarux skont is-sengħa u l-arti u dana għad-detriment tas-socjeta` esponenti li kellha inevitabilment tinkorri jew ser ikollha tinkorri spejjez addizzjonali sabiex tirrimedja dawn l-istess nuqqasijiet.

3. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

B. Dikjarazzjoni tal-Fatti

1. Illi l-fatti msemmija mir-rikorrenti fl-ewwel paragrafu tar-rikors guramentat tieghu m`humix kontestati.

2. Illi dwar il-fatti msemmija mir-rikorrenti fit-tieni paragrafu u fit-tielet paragrafu tar-rikors guramentat tieghu, jingħad umilment illi s-somma ta` mijja u tlieta u ghoxrin elf, seba` mijja u tlieta u tletin Ewro u sitta u sebghin centezmu (€123,733.76) hija wahda eccessiva u zbaljata u dana kif ser jigi mfisser fil-paragrafi li gejjin -

2.1 Illi s-somma pretiza mir-rikorrenti hija eccessiva ghax il-kejl li abbazi tieghu r-rikorrenti qiegħed jitlob dik is-somma ma jaqbilx mal-kejl finali tal-Projects Manager, Mark Debono, li jokkupa l-kariga ta` quantity surveyor mad-Dipartiment tax-Xogħliljet u li gie maqbul bejn il-kontendenti specifikatamente sabiex jiccertifika x-xogħliljet in kwistjoni. Skont il-kejl tal-Projects Manager imsemmi, il-valur tax-xogħliljet ezegwiti mir-rikorrenti fuq is-sit in kwistjoni kienu ta` mijja u tlieta u hamsin elf, tliet mijja u hmistax-il Ewro u tmienja u hamsin centezmu (€153,315.58), li minnhom is-socjeta` intimata diga` hallset akkont is-somma ta` mijja u tlieta u tletin elf, hames mijja u sebgha u sebghin Ewro u sitta u hamsin centezmu (€133,577.56), u għalhekk is-socjeta` esponenti jonqosha thallas is-somma ta` dsatax-il elf, seba` mijja u tlieta u tmenin Ewro u zewg centezmi (€19,738.02), salv dak li jingħad fil-prezenti risposta rigward certi xogħliljet li ma sarux skont is-sengħa u l-arti, u li dwarhom is-socjeta` intimata kellha u ser ikollha tinkorri spejjez sabiex tirrimedja għal dawk l-istess xogħliljet.

2.2 Illi b`referenza ghall-paragrafu 2.1 suespost, is-socjeta` intimata tissottometti umilment (a) illi relativamenti għal uhud mix-xogħliljet in

kwistjoni, ir-rikorrenti applika rati differenti minn dawk miftiehma minnu mas-socjeta` intimata, fil-prezenza tal-imsemmi Projects Manager Mark Debono, u dana kif ser jirrizulta ahjar waqt it-trattazzjoni tal-kawza odjerna (b) illi r-rikorrenti qiegħed jippretendi hlas għal certi xogħliljet, ir-rikorrenti qiegħed jippretendi hlas doppju, in kwantu il-prezz ta` dawk ix-xogħliljet huwa nkluz f'zewg fatturi, u dana kif ser jirrizulta ahjar waqt it-trattazzjoni tal-kawza odjerna u (c) illi relativament għal certi xogħolijiet, ir-rikorrenti qiegħed jippretendi hlas doppju, in kwantu l-prezz ta` dawk ix-xogħolijiet huwa nkluz f'zewg fatturi, u dana kif ser jirrizulta ahjar waqt it-trattazzjoni tal-kawza odjerna..

3. Illi inoltre, anke b`referenza ghall-fatti msemmija mir-rikorrenti fit-tieni paragrafu u fit-tielet paragrafu mir-rikors guramentart tieghu, is-socjeta` intimata tissottometti umilment illi certi xogħliljet li għalihom ir-rikorrenti qiegħed ukoll jippretendi hlas, ma sarux skont is-sengħa u l-arti u dana għad-detriment tas-socjeta` intimata li kellha inevitabilment tinkorri jew ser ikollha tinkorri spejjeż addizzjonali sabiex tirrimedja dawn l-istess nuqqasijiet, u għalhekk ir-rikorrenti ma jistax jippretendi hlas relativament għal dawn ix-xogħliljet.

4. Illi b`referenza ulterjuri ghall-fatti msemmija mir-rikorrenti fit-tielet paragrafu mir-rikors guramentat tieghu, jingħad umilment illi s-socjeta` intimata m`ghamlet l-ebda hlas tas-somma pretiza mir-rikorrenti, għar-ragunijiet imsemmija hawn fuq.

Rat il-lista tax-xhieda.

Rat id-digriet li tat fl-udjenza tat-3 ta` Marzu 2011 fejn, minhabba l-fatt illi l-mertu tal-kawza huwa tekniku b`xejriet legali wkoll, ghaddiet biex tahtar lill-Perit Alan Saliba u lill-Av Richard Galea Debono bhala periti gudizzjarji, sabiex jirrelataw dwar it-talba attrici, wara li jieħdu konjizzjoni tal-eccezzjonijiet tal-konvenuta, b`dan illi l-għid tal-provi kellu jkun kondott mill-perit legali, kull perit kellu jirrelata dwar il-kompetenza tieghu, u li r-relazzjoni kellha tkun wahda li tinkorpora l-fehmiet taz-zewg periti.

Rat l-atti tas-seduti li saru mill-periti gudizzjarji, inkluz il-verbali, ix-xieħda li nstemghu, id-dokumenti li kienu esebiti, u n-noti ta` osservazzjonijiet li pprezentaw il-partijiet.

Rat ir-relazzjoni tal-periti gudizzjarji.

Rat in-noti ta` osservazzjonijiet li pprezentaw l-attur wara li l-periti gudizzjarji kkonfermaw ir-relazzjoni taghhom bil-gurament.

Rat id-digriet li tat fl-udjenza tal-10 ta` Mejju 2016 fejn il-kawza thalliet ghas-sentenza ghal-lum bil-fakolta` li s-socjeta` konvenuta tipprezenta nota ta` osservazzjonijiet.

Rat in-nota ta` osservazzjonijiet li pprezentat is-socjeta` konvenuta.

Rat l-att l-ohra tal-kawza.

II. Provi

Il-provi fil-kawza tal-lum, konsistenti mix-xiehda ta` persuni u minn dokumenti, ingabru mill-periti gudizzjarji. Hemm riferenza ghal dawn il-provi fir-relazzjoni peritali. A skans ta` ripetizzjoni, il-Qorti qegħda tirreferi għal dak li kkostataw il-periti gudizzjarji mingħajr riferenza ulterjuri.

III. Ir-relazzjoni tal-periti gudizzjarji

1) Kostatazzjonijiet

Il-periti gudizzjarji jagħmlu dawn il-kostatazzjonijiet billi jirreferu ghall-provi :-

L-attur, fil-kapacita tieghu ta` “sub-contractor” ta` Kalaxlokk, esegwixxa xogħolijiet fl-ufficcini tal-MIMCOL f’Tigne u fl-ufficcini tas-CDRT fil-Furjana li jikkomprendu tlett Blokki A, B u C. Dawn ix-xogħlijiet kienu jikkonsistu f’alterazzjonijiet fuq bini ezistenti, inkluz ukoll restawr permezz ta` “hydro jet blasting” u “landscaping works” kompriz tqegħid ta` cangatura. It-talba odjerna ammontanti għal €123,733.76 tikkoncerna primarjament ix-

xogholijiet fis-CDRT billi €4,773.86 biss minn dan l-ammont jitratta x-xogholijiet fil-MIMCOL.

4.02. Ix-xogholijiet fis-CDRT kienu sorveljati u mmexxija mill-Perit Mario Bonello mid-Dipartiment tax-Xogholijiet u minn Raymond Caruana li kien qed jagixxi ghal Kalaxlokk li xehdu f` dawn il-proceduri. Tressqu wkoll bhala xhieda principali l-attur min-naha u c-Chairman ta` Kalaxlokk Edwin Mamo min-naha l-ohra u kif ukoll, fost ohrajn, ix-xhieda tal-Perit Randolph Bartoli li kejjel ix-xogholijie, t ghan-nom tal-attur, tal-Perit Joseph Grech (li ma kienx involut waqt l-ezekuzzjoni tax-xogholijiet) li hejja rapport dwar ix-xogholijiet esegwiti mill-attur ghan-nom ta` Kalaxlokk u tal-Quantity Surveyors`ghan-naha tal-Gvern Joseph Grech u Mark Debono.

4.03. Ix-xogholijiet fis-CDRT saru bejn Ottubru 2009 u Novembru 2010 u x-xoghliljet fil-MIMCOL saru wara li l-attur lesta dawk fis-CDRT. Wara perjodu pjuttost armonjuz bejn l-attur u Edwin Mamo ghal Kalaxlokk - fejn l-attur kien qed jinghata bicca xoghol wara l-ohra anke fuq lantijiet ohra inkluz ukoll fir-residenza privata ta` Edwin Mamo - ghall-habta ta` Novembru 2010 (fiz-zmien li sar il-ftuh tas-CDRT) bdew il-problemi bejn il-partijiet fejn l-attur abbanduna x-xoghol tal-MIMCOL u waslu l-proceduri odjerni bil-partijiet jipprezentaw volumi ta` provi biex kull naha tapprova tiggustifika l-pretensjonijiet tagħha.

4.04. L-attur qed jibbaza t-talba tieghu fuq kont Dok. A (fol. 5) anness mar-Rikors Promotur li jikkomprendi principally kont imhejni mill-Perit Randolph Bartoli u bills of quantities (BOQs) mghoddija minn Raymond Caruana lill-attur. It-talba tal-attur tikkomprendi sommarjament is-segwenti :

MIMCOL	PREAMBLES	€ 1,400.00
	RETENTION MONEY	€ 3,373.86
CDRT	SKIP HIRE	€ 8,679.70
	TOTAL KONTIJIET	€ 175,559.81
	XOGHOLIJIET EXTRA	€ 60,102.49
	SANDING DOWN FACCATA BLOKK B	€ 497.68
	DRITT TAL-KEJL TAL-PERIT BARTOLI	€ 236.00
	<u>TOTAL</u>	€ 249,849.54
	<u>AMMONT IMHALLAS</u>	€ 126,115.78
	<u>BILANC MITLUB</u>	€ 123,733.76

4.05. Fl-eccezzjonijiet tagħha Kalaxlokk ilmentat mis-segwenti :

1. Rati differenti minn dawk miftiehma.
2. Hlas pretiz mill-attur għal xogħliljet li ma sarux.
3. Pretensjonijiet ta` hlas doppju mill-attur.
4. Xogħolijiet mhux skont l-arti u s-sengħa

2) Konsiderazzjonijiet

Il-**konsiderazzjonijiet** tal-periti gudizzjarji kienawn :-

i) MIMCOL

Dwar ix-xogħol għal MIMCOL go Tigne` jghidu hekk :-

MIMCOL	'PREAMBLES'	€ 1,400.00
	'RETENTION MONEY'	€ 3,373.86

5.01 Qabel inbeda x-xogħol kien sar ftehim bejn l-attur u Kalaxlokk. Dan il-ftehim kien jinkludi s-segwenti 'preambles':

1	A Health and Safety programme including a user friendly signage programme (both fixed on site and precaution indications), temporary hoardings and railings to openings and stairs.	€1,000
2	All the necessary risk assessment reports by a competent person as may be required by the person in charge from time to time.	€800
3	Erection of Scaffolding, Screening and other requirements related to Health, Safety and Minimum Disturbance requirements during the contract period and especially during the implementation of external works.	€1,000

Jirrizulta li Kalaxlokk hallset lill-attur biss nofs l-ammont għal dawn il-'preambles', cioe` €1,400, billi l-attur ma prezentax 'Health & Safety Program' u 'Risk Assessment Report' u kif ukoll billi l-attur zarma l-'isc scaffolding` f' Novembru 2010, qabel tlelew ix-xogħliljet f' Marzu 2011. L-attur qed jippretendi r-rimanenti nofs ta` €1,400.00 mingħand Kalaxlokk. Jidher li l-attur zarma dan l-'isc scaffolding` wara li twaqqaqaf mix-xogħol fuq kwistjoni li nqalet dwar il-bieb ta` barra, fejn Edwin Mamo jghid li l-attur

irrifjuta li jagħmel dan il-bieb u wara kelli jsir minn kuntrattur iehor bi prezz hafna għola, filwaqt li l-attur jghid li dan il-bieb ma kienx inkluz fl-`Items` skont il-ftehim Dok. `SA1` tax-xogħol li tawh Kalaxlokk. L-attur jissottometti wkoll li hu prezenta l-`card` tal-`Health and Safety` u li hu ha hsieb ix-xogħol tieghu u Kalaxlokk kellha tiehu hsieb tagħha bhala `Main Contractor`, u kien għalhekk li hu zarma l-`iscaffolding` meta waqaf jahdem fil-MIMCOL u kif ukoll li `Risk Assessment Report` m` għamilx ghax ma kellux għalfejn bhala `Sub-contractor`. L-attur ma prezentax provi li hu esegwixxa l-`Health and Safety Program`, u fi kwalunkwe kaz ma jistax juza bhala skuza illi huwa ma kienx obbligat jagħmel dan l-`assessment` għaliex huwa biss `Sub-contractor`. Jekk kelli miktu b li kien obbligat jipprovdi l-`assessment`, dan kelli jagħmlu. Dwar l-`iscaffolding`, dan kelli jithallha hemm “during the contract period” u kelli jitneħha wara li jittlestew ix-xogħlijiet. B` dan pero` illi l-esponenti jifhmu li qed jirreferi ghax-xogħol li kelli jagħmel l-attur, u mhux ghax-xogħol kollu li kellha tagħmel il-konvenuta fir-relazzjoni tagħha mal-klient tagħha, ciee` MIMCOL. Jidher illi meta nqalet il-kwistjoni fuq il-bieb ta` barra, li l-attur irrifjuta li jagħmel minħabba nuqqas ta` qbil, il-konvenuta hesrem itterminat is-subappalt. F` dan l-istadju għalhekk, ix-xogħol tal-attur irid jigi meqjus illi ntemm u kwindi dan m` għamel xejn hazin billi nehha l-`iscaffolding` tieghu.

Għalhekk, il-bilanc dovut għall-fornitura ta` `scaffolding` fl-ammont ta` €500 (billi nofs is-somma dovuta ciee` €500 huma għia mhallsin) mhux sew li dan l-ammont jitnaqqas mit-talba tal-attur. B` dana pero` illi s-somma komplexiva ta` €900 mitluba għar-rigward taz-zewg `preambles` l-ohra tirrizulta mhux dovuta.

5.02 Il-kont l-iehor tax-xogħlijiet tal-MIMCOL fl-ammont ta` €3,373.86 rappreżentanti `retention money` mhux kontestat tant li Kalaxlokk hallset dan l-ammont lill-attur li min-naha tieghu m` accettax il-hlas.

Għalhekk, l-ammont ta` €3,373.86 bhala `retention money` għadu dovut.”

ii) CDRT

Dwar ix-xogħol fis-CDRT ighidu hekk :-

CDRT	`SKIP HIRE`	€ 8,679.70
	TOTAL KONTIJIET	€175,559.81
	XOGħLIJET `EXTRA`	€ 60,102.49
	`SANDING DOWN` FACCATA BLOKK B	€ 497.68
	DRITT TAL-KEJL TAL-PERIT BARTOLI	€ 236.00

6.01 *L-ammont mitlub mill-attur ghal skips jikkomprendi 103 skips bil-prezz ta` €55.00 + VAT, 21 skips bil-prezz ta` €55.00, €140.00 ghall-uzu ta` `Bobcat` u €700.00 ghal erbat ijiem xoghol skont `Invoices` 264, 265, 268, 354 u 440. Ghalkemm mhux kontestat li l-prezz tal-iskips miftiehem huwa bil-€55.00 + VAT, mhux maghruf għalfejn fl-ahhar kont l-attur ma ziedx il-VAT fuq l-ammont imsemmi. Jirrizulta li l-attur kien ingħata inkarigu biex inehhi materjal li kien tpogga hdejn Blokk B minn impjegati tal-Gvern, ghall-liema xogħol l-attur kelli jithallas a bazi ta` `Invoice` 331 fl-ammont ta` €2,469.74. Madankollu, ma jidhirx li din l-`Invoice` 331 giet inkluza la fil-kont hawn fuq imsemmi fl-ammont ta` €8,679.70 u lanqas fil-kontijiet l-ohra dovuti lill-attur. Dwar dan l-istess kont tal-iskips fl-ammont ta` €8,679.70, Kalaxlokk qed tissottometti li dawn mhux dovuti billi l-offerta tal-attur kien tikkomprendi l-`loading and carting away` relatati max-xogħlijiet. Min-naha l-ohra, l-attur jissottometti li din il-kundizzjoni kienet tgħodd biss ghall-`Main Contractor` u mhux għaliha bhala `Sub-contractor`. Billi mill-BOQs relativi li jitrattaw ir-relazzjoni bejn l-attur u Kalaxlokk (Dok FA4) jidher car li r-rati kwotati kienu jinkludu r-rimi u kif ukoll billi l-attur ma ressaqx provi sufficjenti dwar l-imsemmija numru sostanzjali ta` skips, l-esponenti Periti Gudizzjarji qedin jikkonsidraw bhala dovut biss **l-ammont inkontestat ta` €2,469.74 permezz ta` `Invoice` 331` li jitrattha `skip hire` għat-tnejhha ta` materjal imholli minn terzi kuntratturi.***

6.02A *Il-kontijiet li fuqhom hadem il-kont tieghu il-Perit Bartoli ghall-attur huma l-istess kontijiet li hemm annessi mal-affidavit ta` Edwin Mamo fl-ammont globali ta` €148,779.51 hlief għal avarijsa zghira fejn il-kont fuq Blokk A huwa muri €225 inqas fil-kont tal-Perit Bartoli. L-attur zied il-VAT fuq dan l-ammont mentri jidher car, anke mill-kont tal-Perit Bartoli (partikolarment mill-`Invoices` imsemmija), li dan il-kont kien għajnej jikkomprendi l-VAT. Għalhekk, minhabba f`din iz-zjeda doppja fil-VAT, **din il-parti tat-talba tal-attur għandha titnaqqas minn €175,559.81 għal €148,779.51 wara li jitnaqqas il-VAT erronjament magħdud doppju fis-somma ta` €26,780.30.***

6.02B *Jirrizulta li c-`Chief Quantity Surveyor` Joseph Grech (li kien hu li ssuggerixxa lill-attur ghall-imsemmija xogħlijiet) għan-nom tal-Ufficċju tal-Prim Ministro (il-kliment) kien jghaddi dawn il-kontijiet tas-CDRT imhejjija minn Mark Debono lill-Perit Mario Bonello u min-naha tieghu, il-Perit Bonello kien jiffirma u japrova l-kontijiet. Ghalkemm hawnhekk il-`Quantity Surveyor` qed jirreferi għall-`final bills` Dok. `MD1`, `MD2` u `MD3` li jitrattaw ir-relazzjoni bejn Kalaxlokk u l-kliment, jidher li dawn il-kontijiet jikkomprendu wkoll ix-xogħlijiet li saru mill-attur, cioe` dawk inkorporati fit-talba tal-attur (relazzjoni bejn l-attur u Kalaxlokk), pero` b`rati differenti. Fil-fatt, fil-kontroezami l-attur jikkonferma li l-kontijiet tieghu*

huma bbazati fuq id-dokumenti originali, cioe` dawk mghoddija lilu minn Raymond Caruana u li dwarhom hemm qbil.

6.02C *L-attur jissottometti li Kalaxlokk qatt ma waqfu h mix-xoghol jew gibdulu l-attenzjoni li qed jaghmel xi haga hazina u jsemmi li mhux l-ewwel darba li kelleu jaqla x-xoghol u jerga jaghmlu minhabba li lilu qatt ma tawh pjanti, u li x-xoghol kien jitfassal hazin minn Raymond Caruana. Min-naha l-ohra, Kalaxlokk tissottometti li gieli gibdet l-attenzjoni tal-attur dwar xoghol hazin u kien hemm xoghlijiet li kienu jigu korretti u kien hemm xoghlijiet li dejjem ha jaghmilhom u ma jaghmilhomx.*

6.02D *Wara li l-attur beda bl-invjar ta` Blokk B f` Ottubru 2009 (wara li din kienet inbdiet minn haddiema tal-Gvern u ma tkomplietx), huwa baqa jinghata bicca xoghol wara l-ohra regolarment mill-Perit Mario Bonello u minn Raymond Caruana, ghalkemm Edwin Mamo jghid li wara x-xoghol tal-balavostri fuq Blokk A il-klijent tant kien xeba mix-xoghol u l-atteggjament tal-attur li kien kitiblu fit-03 ta` Awissu 2010 li ma riedux aktar lill-attur u jaghmel referenza ghall-`e-mail` Dok. `NT1` li pero` la tghid hekk u lanqas iggib l-listess data. Edwin Mamo zied li hu kien kecca lill-attur minn fuq ix-xoghol u accettah lura wara li ntervjena l-Perit Bonello.*

6.02E *L-attur jissottometti wkoll li Edwin Mamo kien offra s-somma finali mat-tmiem tal-kuntratt ta` subappalt ta` €20,873.86 ibbazata fuq pagament akkont ta` €133,577.56, danni ta` €2,200, kontijiet ta` €153,315.58 fis-CDRT flimkien ma` €3,373.86 ghal Tigne.*

6.02F *Fid-difiza tagħha, Kalaxlokk qed tacċetta li x-xoghlijiet jiswew €153,315.58 u qed tipprendi li dan l-ammont għandu jitnaqqas minhabba t-tiswijiet li saru minn kuntratturi ohra u dawk li għad iridu jsiru. F` dan ir-riġward l-attur ukoll jirreferi ghac-cangatura li wara li poggiha hu, inqalghet u regħhat tqiegħdet minn kuntrattur iehor ta` Kalaxlokk. Dwar id-difetti Kalaxlokk prezentat rapport tal-Perit Joseph Grech Dok. `JG` li jinkludi ritratti li spezzjona l-fond fil-21 ta` Jannar 2011 ma` Raymond Caruana, wara l-ftuh tas-CDRT. Ghalkemm dwar it-tiswijiet Kalaxlokk ma ressget l-ebda kontrotalba filwaqt li jirrizulta wkoll li Kalaxlokk thallset kollex mill-klijent ghax-xogħol li esegwiet fis-CDRT, l-esponent Perit Tekniku ser jitrattha dwar jekk ix-xoghlijiet sarux mill-attur kif titlob l-arti.”*

3) Osservazzjonijiet tal-perit legali

Il-perit legali jagħmel dawn l-osservazzjonijiet :-

6.02FF *Huwa ormai stabbilit illi in omagg ghall-principju `inademplenti non est ademplendum`, illi l-kommittent jista jinsisti fuq riduzzjoni fil-prezz tal-appalt meta x-xogħol esegwit ikun difettuz. Ma jidhixx illi din il-pozizzjoni trid tittieħed bilfors `per via` ta` kontrotalba, izda hija l-fehma tal-esponent Perit Legali illi din tista` liberament tingħata `ope exceptionis`. Kwindi in-nuqqas ta` kontrotalba mhix problematika.*

6.02FFF *Fit-tieni lok huwa siewi li jigi ndirizzat punt imressaq mill-attur fis-sens illi l-konvenuta ma tistax tilmenta mix-xogħol esegwit galadárba hija thallset `in toto` mill-kommittent finali, f dan il-kaz il-MIMCOL. L-esponent Perit Legali hu tal-fehma illi x`gara bejn il-kommittent u l-appaltant hija `res inter alios acta di fronte` is-subappaltant. Dan il-punt jemergi car mill-gurisprudenza li tistabbilixxi qabel xejn illi l-kommittent m`ghandu l-ebda relazzjoni guridika mas-subappaltant, u fit-tieni lok tistabbilixxi wkoll illi l-hlas mhux bilfors jekwivali ghall-accettazzjoni tax-xogħol esegwit. Kwindi, il-pregudizzjali mressqa mill-attur ghall-eccezzjoni tax-xogħol imwettaq hazin imressqa mill-konvenuta, mhix pregudizzjalment attendibbli.*

4) Osservazzjonijiet tal-perit tekniku

Il-perit tekniku jagħmel dawn l-osservazzjonijiet dwar dawk ix-xogħolijiet li sar lment dwarhom fis-sens li ma sarux skond is-sengħa u l-arti :

6.02G *Waqt l-access Kalaxlokk indikat xi difetti ta` fili miftuha bejn ic-cangatura madwar Blokk A u C. Dawn id-difetti jissemmew ukoll fir-rapport tal-Perit Joseph Grech Dok. `JG`. Edwin Mamo jghid li l-fili ma kien ux qed jimtlew sew bit-tajn billi dan kien qed jiggomma mill-ewwel u kien gibed l-attenzjoni tal-attur biex ixarrab il-franka imma l-attur qallu li dak kien minħabba li l-Perit kien ghazel `Hydraulic Lime` biex jimtlew il-fili. L-attur jissottometti wkoll li l-fili nqalghu wara li tas-CDRT haslu c-cangatura bl-ilma bil-pressa u kif ukoll billi ma saritx sodda tal-konkos u qatran taht ic-cangatura. Ghalkemm l-esponent jaqbel mat-tezi tal-attur illi l-fili aktar facilment jinqalghu meta jimtlew bil-`Hydraulic Lime`, meta jinhaslu bil-pressa u bil-prezenza tal-umdita, billi numru relativament zghir ta` fili nfethu u mhux madwar il-medda kollha, jirrizulta illi l-fili nfethu fejn ma kien ux mimlija sewwa u mhux għar-ragunijiet imsemmija mill-attur ghax kieku l-hsara kienet tkun aktar mifruxa. Għalhekk, jirrizulta xogħol mhux skont l-arti u s-sengħa fir-rigward u r-rimedju hu li dawn il-fili jigu mnaddfa u mimlija sew mill-gdid. Dawn ix-xogħlilijet huma nkluzi f-`Item` 42 fl-ammont ta` €12,387.60 fil-kont Dok. `LS`. Billi d-difett jidher li huwa biss f-partijiet mill-`grouting`, l-esponent Perit Tekniku iqis illi l-valur tal-*

`grouting` ta` din il-parti kollha m` għandux jeccedi €1,500 filwaqt ukoll li jikkonsidra illi irid isir mill-għid xi 25% tieghu u għalhekk mehudin dawn l-estimi hemm lok ta` **tnaqqis ta` €375 għal din il-partita.**

6.02H Kalaxlokk tilmenta wkoll minn spazju li thalla miftuh bejn hajt originali u hajt għid mibni mill-attur kif jissemmu fir-rapport tal-Perit Joseph Grech Dok. `JG`. L-attur jissottometti li l-hajt dobblu qadim ta` hdej inhāt minn Kalaxlokk u thalla miftuh. Għalkemm l-arti u s-sengħa titlob li dan l-ispazju kellu jitkahħhal u jingħalaq, dan it-tikhil isir mill-kahħal. Ma jirrizultax li l-attur kien involut fit-tikhil tal-wicc tal-imsemmi hajt antik u għalhekk ma jirrizultax difett fir-rigward.

6.02I Dwar il-maghqad fil-kontrabejt fuq Blokk C kif certifikat fir-rapport tal-Perit Joseph Grech Dok. `JG`, jirrizulta li fuq dan il-bejt hemm magħqad sostanzjali minhabba li ma sarx qlib adegwat mill-attur. L-attur jghid li dan il-maghqad huwa trab li jibqa wara li jiskula l-ilma tax-xita. L-esponent Perit Tekniku jirrileva li dan it-trab jibqa fuq il-bejt minhabba fil-prezenza tal-istess magħqad, fejn it-trab jimxi mal-ilma. Għalhekk, jirrizulta li dan il-kontrabejt ma sarx skont l-arti u s-sengħa u dan il-maghqad kellu jigi rimedjat billi jsir il-livellar necessarju li l-esponent Perit Tekniku **jistmah fl-ammont ta` €300.** Għalkemm Kalaxlokk għamlet `water-proofing membrane` fuq l-istess bejt, din il-`water-proofing membrane` ma kenitx necessarja minhabba l-istess magħqad billi kien ikun bizzejjed li jsir livellar.

6.02J Fir-rapport tal-Perit Joseph Grech Dok. `JG` jissemmu wkoll li s-soprabank fuq Blokk C mhux `properly bonded`. L-arti u s-sengħa titlob li f-xogħlijiet ta` din in-natura jsiru mincotti sabiex l-opramorta tintrabat sewwa, partikolarment meta l-opramorta tkun tikkonsisti f`balavostri (knatan bil-wieqaf) bhal f`dan il-kaz. Għalhekk, jirrizulta xogħol mhux skont l-arti u s-sengħa fir-rigward u r-rimedju hu li s-soprabank jinqala u jerga jitqiegħed mill-għid bil-mincotti. Dan ix-xogħol huwa nkluz f`Item` 1.08 fl-ammont ta` €1,500.00 fil-kont Dok. `C`. L-esponent Perit Tekniku jqis illi billi d-difett jinsab limitat ghall-immincottjar li qed jigi stmat fil-valur ta` €300, huwa tal-fehma illi **c-cifra ta` €300 għandha titnaqqas mill-ammont dovut lill-attur.**

6.02K Kalaxlokk ilmentat ukoll minn difetti fil-faccata ta` Blokk B minhabba andulazzjonijiet fil-faccata u difetti fil-fili kif imsemmi fir-rapport tal-Perit Joseph Grech Dok. `JG`. Waqt l-access Kalaxlokk indikat ukoll nuqqas ta` sollijiet fil-faccata u fiz-zebgha ta` Blokk B u kif ukoll difetti fil-faccata ta` Blokk C. Ikkonsidrat il-fatt li l-invjar sar fuq gebel qadim, il-fatt li ma jirrizultawx xi fili miftuha hlief dawk fir-ritratt KXC Ref. 14 fl-affidavit ta` Raymond Caruana fuq Blokk C li jidhru li huma miftuha bl-idejn u kif

ukoll li din kienet l-ewwel bicca xoghol li nghata l-attur u wara baqa jinghata bicca xoghol wara l-ohra mill-Perit Mario Bonello u Raymond Caruana, ihalli dubju qawwi kemm ix-xoghlilijet li saru mill-attur fuq faccati qodma ma kienux ta livell sodisfacenti kif mistenni minn Kalaxlokk u/jew mill-klijent. Ghalhekk, mhux qed jigi kkonsidrat li hemm difett fir-rigward.

6.02L *Jissemma wkoll li l-`Grouting` tal-madum tal-granit hdejn il-kamra tas-`Security` (li sar minn Marion) kien gie mhanzer u qisu mizbugh wiesgha hafna u l-klijent m` accettahx u kellu jinqala` u jitwahhal minn kuntrattur iehor li sewa lil Kalaxlokk €50 biex jinqala` biss u hallset ukoll ghat-tqegħid tieghu. L-attur jghid li dan propjament kien madum tac-Cina li twahhal bil-maqlub (wicc mhux lixx imma mqabbeż) li ccaqlaq u tkisser parti mit-tarag ta` hdejn il-kamra tas-`Security Guards` meta haddiema ta` Kalaxlokk saqu trakk u jghid li kieku dan vera nqala ghax il-`Grouting` sar imhanzer allura kellu jinqala wkoll il-madum simili fuq wara ta` Blokk A. Ghalkemm dan il-madum tqiegħed mill-attur, ma tressqet l-ebda prova minn Kalaxlokk għalfejn il-madum kellu jitbiddel galadarba Kalaxlokk stess allegat li d-difett kien biss fil-`Grouting` tieghu. Ghalhekk, fuq nuqqas ta` provi, ma jirrizultawx difetti f` dan il-madum.*

6.02M *Għalhekk, tenut kont dawn il-konsiderazzjonijiet, għandu jkun hemm dan it-tnaqqis minhabba xogħol mhux skont l-arti u s-sengħa min-naha tal-attur :*

6.02G.	FILI CANGATURA	€ 375.00
6.02I.	MAGHQAD KONTRABEJT	€ 300.00
6.02J.	MINCOTTJAR `COPING`	€ 300.00
	TOTAL TNAQQIS XOGHOL DIFETTUZ	€ 975.00

5) Osservazzjonijiet peritali dwar ix-xogħol extra

6.03 *Dwar ix-xogħlilijet `extra`, l-attur jghid li fid-19 ta` Ottubru 2010 iltaqghu is-CDRT hu, Perit Randolph Bartoli, Raymond Caruana u ibnu Rene Abela u flimkien daru u kejlu x-xogħlilijet li ma kienux imdahħla fil-kontijiet. Wara li l-Perit Bartoli hejja l-kont Dok. `R` fol. 10 li fuqu l-attur qed jibbaza t-talba tieghu, Raymond Caruana irrisponda għal dan il-kont permezz ta` ittra tat-22 ta` Novembru 2010 (dwar liema ittra l-attur ma qabbadx lill-Perit Bartoli jivverifika) kif spjegat ukoll fl-affidavit estensiv tal-istess Raymond Caruana li jinsab fil-`folder` ahdar fl-atti. Ghalkemm l-attur u Perit Bartoli jghidu li dakħinhar li ltaqgħu biex ikejlu x-xogħlilijet `extra` kien hemm qbil dwarhom ma` Raymond Caruana, dan ma jirrizultax mir-risposta u l-affidavit tal-istess Raymond Caruana. Għal dawn ix-xogħlilijet*

`extra` l-attur qed jitlob €60,102.49 (billi ghalkemm f` fol. 6 l-attur jghid li l-ammont ta` €235,898.30 jikkomprendi €50,934.31 xoghlijiet `extra`, jirrizulta li propjament l-attur qed jippretendi €60,102.49 għall-istess xoghlilijet `extra` billi huwa zied il-VAT fuq l-ammont komplexiv ta` €199,913.82 li johrog mill-kont tal-Perit Bartoli). Mill-kont tal-Perit Bartoli jidher car (partikolarment mill-`Invoices` imsemmija fl-istess kont) li l-ammonti għal dawn ix-xoghlilijet `extra` kienu għajnejha jikkomprendu l-VAT. Għalhekk, minhabba f`din iz-zjieda doppja fil-VAT, din il-parti tat-talba tal-attur għandha titnaqqas minn €60,102.49 għal €50,934.31, u dana mingħajr pregudizzju għal dak li ser jintqal iktar `l-isfel dwar dan l-ammont ta` €50,934.31 ukoll.

6.03A Dwar il-hames `Manholes`, jirrizulta li dawn thallew barra biż-zball u għalhekk l-ammont ta` €1,115.00 huwa dovut.

6.03B Dwar ir-`Restoration Works to Arch`, l-attur jghid li wara li kien beda jirrestawraha bil-`Hydro Water Jet Blasting` u tindif bl-idejn hu kien ornat jieqaf biex il-flus jintuzaw fuq xogħol aktar importanti u għalhekk il-hnejja ma tleştietx mir-restawr. Min-naha l-ohra Edwin Mamo jghid li meta kien sar il-hasil biss, il-Perit Bonello waqqfu mix-xogħol ghax kien gej hazin u jsemmi wkoll li lanqas biss l-imsiemer ma nqalghu kif jissemma fir-rapport tal-Perit Joseph Grech Dok. `JG` u kif jidher mir-ritratti Dok. `EM1` sa `EM5`. Dan jikkonfermah ukoll Perit Mario Bonello. Madankollu, jirrizulta li fil-kont tal-`landscaping` Dok. `LS` hemm €1,740 inkluzi għal dan ix-xogħol f`Item 53. Oltre minn hekk, l-attur jghid li sar il-`Hydro-Blasting` u fethu l-fili u li hu thallas ta` dan ix-xogħol u qabel li ma nehhiex il-granpuni ghax twaqqaf. Għalhekk, it-talba `extra` f`dan ir-rigward mhux gusta.

6.03C Dwar ir-`Restoration to Bastion Wall`, jirrizulta li fil-kont tal-`Landscaping` Dok. `LS` għajnejha hemm €4,933.91 u €1,536.00 (komplexivament €6,469.91) inkluzi għal dan ix-xogħol f`Items` 64 u 21 rispettivament. Billi l-attur ma ressaqx provi dwar il-ghala il-pretensjonijiet tiegħi iwasslu sal-ammont ta` €13,640.81, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra`. Kwindi hija dovuta biss is-somma msemmija ta` €6,469.91 għajnejha fil-`Bills of quantities`.

6.03D Dwar ir-`Reinstate Collapsed Wall`, Edwin Mamo jghid li meta kienu qed ihaffru l-blat ghall-`lift pit` waqqghu lqugh u l-attur pretenda li jithallas talli rranga dak li kien waqqas` hu stess. Min-naha l-ohra, l-attur jghid li l-filati l-qodma baqghu hemm u huma bnew taht u nfurzawh. Madankollu, jirrizulta li fil-kont tal-`landscaping` Dok. `LS` għajnejha hemm €468.00 u €951.75 (komplexivament €1,419.75) inkluzi għal dan ix-xogħol f`

`Items` 29 u 34 rispettivamente u ghalhekk jidher li ma hemm l-ebda raguni il-ghala din il-partita tigi kkonsidrata bhala `extra`, meta hija gja maghduda. Ukoll l-attur ma ressaqx provi dwar li dawn ix-xogholijiet swew €1,500.00. Ghalhekk, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra`, u hija dovuta biss is-somma msemmija ta` €1,419.75 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03E Dwar il-`Formation of Staircase`, jirrizulta li fil-kont tal-`landscaping` Dok. `LS` gja hemm €748.44, €334.80, €236.53, €124.73, €9.89 u €162.81 (komplessivamente €1,617.20) inkluzi ghal dan ix-xoghol f` `Items` 2, 29, 31, 32, 33 u 34 rispettivamente li komplessivamente jissuperaw it-talba tal-attur fl-ammont ta` €1,200.00. Ghalhekk din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra` u hija dovuta biss is-somma msemmija ta` €1,617.20 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03F Dwar il-`Formation of Planters`, jirrizulta li fil-kont tal-`landscaping` Dok. `LS` gja hemm €82.80, €37.99, €97.20, €21.28 u €197.03 (komplessivamente €436.30) inkluzi ghal dan ix-xoghol f` `Items` 8, 15, 29, 33 u 36 rispettivamente. Billi l-attur ma ressaqx provi dwar il-pretensjonijiet tieghu sal-ammont ta` €470.00, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra`. Kwindi hija dovuta biss is-somma msemmija ta` €436.30 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03G Dwar il-`Breaking Up of Tiles and Cart Away`, Edwin Mamo jsemmi okkazjoni meta kuntrattur iehor li kien qed jaqla l-madum gratlu hsara fil-jigger` u meta l-attur semghu jirrabja ghax ix-xoghol kien ser jaqa lura, minn jeddu gab il-`bobcat` u kisser madwar hames metri kwadri madum imma ghamel hsara fil-fetha tal-bieb. Edwin Mamo jghid “Qatt ma indika li kien irid hlas ghal dan, ghax kieku kont ninfurmah mill-ewwel li ma kontx sejjer inhallsu.” Li nqalghu hames metri kwadri jikkonfermah ukoll Raymond Caruana. Min-naha l-ohra, fil-kontroezami l-attur ma ftakarx li kien intervjeta f` xi xoghol ta` kuntrattur iehor li nkisirlu l-jigger` fil-qlugh tal-madum. Fuq ammissjoni tar-rappresentant ta` Kalxlokk, jidher illi xi kumpens ghal dan ix-xoghol huwa dovut, izda l-esponent Perit Tekniku hu tal-fehma illi s-somma mitluba mill-attur ta` €1,500 hija eccessiva għat-kissir u rimi ta` 5 metri kwadri u jikkonsidra illi ammont ta` €250 huwa kumpens adegwat.

6.03H Dwar id-`Double Handling of Soil and Disposal of Trees`, jirrizulta li fil-kont ta` Blokk `A` Dok. `A` gja hemm €640.00 u €220.00 ghal dan ix-xoghol f` `Items` 9 u 11 rispettivamente u fil-kont tal-`Landscaping` Dok. `LS` gja hemm €65 ghal dan ix-xoghol f` `Item` 3 (komplessivamente €925.00). Billi jirrizulta li sar `double handling` tal-hamrija fis-sens li nehhewha u poggewha fil-bitha u wara uzawha ghall-`Planters` u l-`Potholes`, u ghalhekk ix-xoghol sar darbtejn, it-talba tal-attur fl-ammont

komplessiv ta` €1,400.00 hi accettabbli u wara li jitnaqqas l-ammont gja maghdud fil-`Bills of quantities` jifdal bilanc dovut ta` €475.00.

6.03I Dwar ir-`Removal of Concrete Platform near Demolished Room and Generator Area`, jirrizulta li fil-kont ta` Blokk `A` Dok. `A` gja hemm €675.00 ghal dan ix-xoghol f` Item` 6, li huwa aktar mill-ammont ta` €600.00 mitlub mill-attur. Ghal darb` ohra jidher illi l-attur qed jippretendi hlas ghal xoghol li huwa qed jikkonsidrah bhala `extra`, meta fil-fatt dan kien xoghol kuntrattat u mkejjel fil-`Bills of quantities`. Ghalhekk din it-talba mhux gusta. Kwindi hija dovuta biss is-somma msemmija ta` €675.00 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03J Dwar il-`Concrete Floor and Boundary Wall`, l-attur isemmi l-art tal-konkos hdejn Blokk A li ma tkejxitx u tkejjlet mill-Perit Randolph Bartoli mentri Raymond Caruana ma jghid xejn minhabba nuqqas ta` nformazzjoni. Fuq probabilita ta` provi favur l-attur (partikolarment mill-kont tal-Perit Bartoli), l-esponenti qed jikkonsidraw it-talba tal-attur firrigward fl-ammont ta` €600.00 bhala gusta.

6.03K Dwar il-`Formation of Potholes and Concrete`, fil-kont tal-`landscaping` Dok. `LS` gja hemm €204.39 u €2,615.40 (komplessivament €2,819.79) ghal dan ix-xoghol f` `Items` 28 u 29 rispettivament li komplessivament huma aktar mill-ammont ta` €2,300.00 mitlub mill-attur. Japplika l-istess ragunament imsemmi f` paragrafu 6.03I. Ghalhekk, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra`. Hi dovuta biss is-somma msemmija ta` €2,819.79 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03L Dwar `Invoice` 353 fl-ammont ta` €1,304.44, la tressqet kopja ta` din l-`Invoice` u lanqas tressqu provi dwar x` hiex tirrelata. Ghalhekk, din l-`Invoice` mhux qed tigi kkonsidrata dovuta fuq nuqqas ta` provi.

6.03M Dwar l-ammont ta` €374.20 ghal `Invoice` 466, jirrizulta illi rrata miftiehma hija €29.50 kull pied u mhux €29.50 kull metru kwadru kif imnizzel fil-kont tal-Blokk A Dok. `A` Item` 13. Ghalhekk, hemm diskrepanza ta` €287.30 favur l-attur kif jaqbel ukoll Raymond Caruana, liema ammont għandu jigi kkonsidrat fit-talba tal-attur.

6.03N Dwar il-`Pointing`, fil-kont ta` Blokk C Dok. `C` gja hemm €1,024.38 u €2,601.60 (komplessivament €3,625.98) ghal dan ix-xoghol f` `Items` 4.04 u 4.05 rispettivament li komplessivament jissuperaw bil-bosta t-talba tal-attur fl-ammont ta` €22.72. `Vide` paragrafu 6.03I. Ghalhekk, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra` u hija dovuta biss is-somma msemmija ta` €3,625.98 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03O Dwar ic-Cint bil-Balavostri, fil-kont ta` Blokk C Dok. `C` gja hemm €1,500 u €962.50 (komplessivament €2,462.50) ghal dan ix-xoghol f` `Items` 1.08 u 1.16 rispettivament li komplessivament jissuperaw bil-bosta t-talba tal-attur fl-ammont ta` €1,825.00. `Vide` paragrafu 6.03I. Ghalhekk, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra` u hija dovuta biss is-somma msemija ta` €2,462.50 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03P Dwar `Formation of Concrete Beam and Window Opening`, fil-kont ta` Blokk C Dok. `C` gja hemm €825.00 u parti minn €1,500 ghal dan ix-xoghol f` `Items` 3.0 u 9.0 rispettivament skont Raymond Caruana. Madankollu, dawn l-`Items` isemmu trattament tat-travu mentri l-attur qed jitlob ghal travu gdid. Fuq probabilita` ta` provi favur l-attur (partikolarment mill-kont tal-Perit Bartoli u x-xoghol involut biex issir din il-fetha), l-esponent Perit Tekniku qed jikkonsidra t-talba tal-attur fir-rigward fl-ammont ta` €900.00 bhala gusta.

6.03Q Dwar ir-`Restoration of Roof and Floor Slabs`, jirrizulta illi fil-kont ta` Blokk C Dok. `C` gja hemm €660.00, €260.00, €1,440.00, €2,920.40, €360.00, €582.00, €330.00, €402.90 u €800.00 (komplessivament €7,755.30) ghal dan ix-xoghol f` `Items` 7.01, 7.02, 7.03, 7.04, 7.05, 7.06, 7.07, 2.00 u 8.00 rispettivament li komplessivament jissuperaw it-talba tal-attur fl-ammont ta` €5,402.72. `Vide` paragrafu 6.03I. Ghalhekk, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra`. Kwindi, hija dovuta biss is-somma msemija ta` €7,755.30 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03R Dwar il-`Invoice` 428 (annessa mal-affidavit ta` Edwin Mamo) ghal `Hydroblasting and Pointing`, jirrizulta li fil-kont ta` Blokk C Dok. `C` gja hemm l-ammont mitlub mill-attur ta` €1,500.00 ghal dan ix-xoghol f` `Item` 9.00. Ghalkemm permezz tal-kont tal-Perit Randolph Bartoli, l-attur qed jitlob ukoll li l-`Hydro-Blasting rate` għandha tizdied b` 10%, hu ma ressaq l-ebda raguni għal dawn l-awment. Ghalhekk, it-talbiet tal-attur fir-rigward mhux qed jiġi kkonsidrati bhala `extra`. Kwindi, hija dovuta biss is-somma msemija ta` €1,500.00 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03S Dwar it-tlett `Manholes`, jirrizulta li dawn thallew barra bi-zball u għalhekk hemm dovut l-ammont mitlub ta` €669.00.

6.03T Dwar il-`Formation of Boundary Wall to Ramp`, jirrizulta illi fil-kont tal-`landscaping` Dok. `LS` gja hemm €729.81 u €742.74 (komplessivament €1,472.55) għal dan ix-xogħol f` `Items` 34 u 35` rispettivament li komplessivament jissuperaw it-talba tal-attur fl-ammont ta` €900.00. `Vide` paragrafu 6.03I. Ghalhekk, din it-talba mhux qed tigi

kkonsidrata bhala `extra` u hija dovuta biss is-somma ta` €1,472.55 gja maghduda fil-`Bills of quantities`.

6.03U Dwar il-`Floor slab and Aggregate`, fuq probabilita ta` provi favur l-attur (partikolarment mill-kont tal-Perit Bartoli), u n-nuqqas ta` kontestazzjoni min-naha tas-socjeta konvenuta, l-esponenti qed jikkonsidraw it-talba tal-attur fir-rigward fl-ammont ta` €1,370.90 bhala gusta.

6.03V Dwar il-`Coping`, Raymond Caruana jghid li dan ma sarx ghax l-attur talab hafna. Madankollu, l-istess Raymond Caruana jghid li ghall-`fillet radius` fl-istess `Coping` l-attur thallas €36.57 skont `Item` 17 fil-kont tal-`Landscaping` Dok. `LS`. Billi ghalhekk Raymond Caruana jidher li qed jaccetta li l-attur ghamel din il-`Coping`, l-esponenti Perit Tekniku qed jikkonsidra t-talba tal-attur fir-rigward kif indikata fil-kont tal-Perit Bartoli fl-ammont ta` €180.00 bhala gusta.

6.03W Dwar `Stairs to Block C u Side Wall`, Raymond Caruana jaqbel li dan ix-xoghol ma thallasx u ghalhekk din it-talba fl-ammont ta` €500.00 hija wkoll dovuta.

6.03X Dwar ir-`Removal of Trees`, jirrizulta li fil-kont ta` Blokk C Dok `C` gja hemm €870.00 ghal dan ix-xoghol f `Item` 62 li jissupera t-talba tal-attur fl-ammont ta` €545.58. `Vide` paragrafu 6.03I. Ghalhekk, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra` u huwa dovet biss l-ammont ta` €870.00 gja maghdud fil-`bills of quantities`.

6.03Y Dwar `Invoice` 413 ghal `Dismantling of Brick Wall`, jirrizulta li fil-kont ta` Blokk C Dok. `C` gja hemm €1,150.00 ghal dan ix-xoghol f `Item` 1.07 li jissupera bil-bosta t-talba tal-attur fl-ammont ta` €220.93. `Vide` paragrafu 6.03I. Ghalhekk, din it-talba mhux qed tigi kkonsidrata bhala `extra`. Kwindi, huwa dovet biss l-ammont ta` €1,150 fir-rigward gja maghdud fil-`Bills of quantities`.

6.03Z Dwar il-`Lintols Restoration`, jirrizulta li l-`Invoice` 570 fl-ammont ta` €1,363.33 mhux kontestata mentri l-`Invoice` 556 fl-ammont ta` €4,927.68 titratta xoghol tal-MIMCOL mhux kontestat u diga kkuntjat, u mhux xoghol tas-CDRT kif pretiz mill-attur. Ghalhekk dan l-ahhar ammont m` għandux għalfejn jitqies taht din il-partita billi għajnej nkluz taht il-kontijiet tal-MIMCOL. Madankollu, jirrizulta illi Kalaxlokk qed taqbel li hemm `Invoice` ohra 566 fl-ammont ta` €2,205.00 għal `Sanding Facade Block B` u kif ukoll `Invoice` ohra għall-istess facċata li Mark Debono ma kejjilx. Ghalhekk, qed jiġi kkonsidrat dan l-ammont ta` €1,363.33+€2,205.00=€3,568.33 favur l-attur.

6.03ZZ Ghalhekk, in sintezi, l-konkluzjonijiet milhuqa mill-esponenti a bazi tal-konsiderazzjonijiet hawn fuq imsemmija huma kif indikati bil-'bold` fl-ahhar kolonna f` din it-tabella:

	Deskrizzjoni	Perit Bartoli	Perit Tekniku
A.	`Manholes`	€ 1,115.00	€ 1,115.00
B.	`Arch Restoration`	€ 4,042.00	€ 0.00
C.	`Bastion Wall Restoration`	€13,640.81	€ 0.00
D.	`Reinstate Collapsed Wall`	€ 1,500.00	€ 0.00
E.	`Staircase`	€ 1,200.00	€ 0.00
F.	`Planters`	€ 470.00	€ 0.00
G.	`Breaking Up Tiles`	€ 1,500.00	€ 250.00
H.	`Soil and Disposal of Trees`	€ 1,400.00	€ 475.00
I.	`Removal of Concrete Platform`	€ 600.00	€ 0.00
J.	`Floor and Boundary Wall`	€ 600.00	€ 600.00
K.	`Potholes and Concrete`	€ 2,300.00	€ 0.00
L.	`Invoice` 353	€ 1,304.44	€ 0.00
M.	`Invoice` 466	€ 374.20	€ 287.30
N.	`Pointing`	€ 22.72	€ 0.00
O.	Cint bil-Balavostri	€ 1,825.00	€ 0.00
P.	`Window Opening`	€ 900.00	€ 900.00
Q.	`Roof and Floor Slabs`	€ 5,402.72	€ 0.00
R.	`Hydroblasting and Pointing`	€ 1,500.00	€ 0.00
S.	`Manholes`	€ 669.00	€ 669.00
T.	`Boundary Wall`	€ 900.00	€ 0.00
U.	`Floor Slab and Aggregate`	€ 1,370.90	€ 1,370.90
V.	`Coping`	€ 180.00	€ 180.00
W.	`Stairs and Side Wall`	€ 500.00	€ 500.00
X.	`Removal of Trees`	€ 545.58	€ 0.00
Y.	`Dismantling of Brick Wall`	€ 220.93	€ 0.00
Z.	`Lintols Restoration`	€ 6,291.01	€ 3,568.33
	TOTAL	€50,934.31	€ 9,915.53

Ghalhekk, it-talba tal-attur ghax-xogħlijiet `extra` għandha titnaqgas għal €9,915.53 principally (imma mhux biss) minhabba pretensionijiet ta` hlas doppju mill-attur.

6.04 Dwar l-ammont ta` €497.68(Invoice 556 Dok C), jigi rilevat illi dan l-ammont propjament huwa €4,927.68 billi tirrizulta strixxa nieqsa minn din il-pagna fil-photocopying. Billi dan l-ammont ta` €4,927.68 għiex għie trattat fil-paragrafu precedenti 6.03Z, **mit-talba tal-attur għandu jitnaqqas ukoll l-ammont imsemmi ta` €497.68.**

6.05 Dwar il-kont tad-drittijiet tal-Perit Bartoli għall-kejl fl-ammont ta` €236.00, jigi rilevat illi mhux prassi li l-kont tal-kejl mill-Perit tas-`Sub-contractor` jithallas mill-`Main Contractor` billi tal-ahhar ikollu wkoll ir-rappreżentant tieghu (f` dan il-kaz Raymond Caruana) li jithallas minn Kalaxlokk. Għalhekk, dan **l-ammont ta` €236.00 għandu jitnaqqas ukoll mit-talba tal-attur.**

6) Hlasijiet

Dwar l-ammont li hallas l-attur, il-periti gudizzjarji jghidu hekk :-

7.01 L-attur jissottometti li huwa thallas l-ammont ta` €123,733.76 minn Kalaxlokk mentri Kalaxlokk tħid li hallsitu €133,577.56 ghalkemm wara kkorregiet dan l-ammont għal €145,043.14 a bazi tac-cekkijiet Dok. `KX1` sa `KX14` datati minn Novembru 2009 sa Ottubru 2010 (annessi mal-affidavit ta` Edwin Mamo). Din il-korrezzjoni giet minhabba li Kalaxlokk ma kenitx inkludiet l-ahhar pagament ta` €11,465.60 muri f` Dok. `KX14`. Dan l-ammont jikkomprendi €18,927.36 ghax-xogħol fil-MIMCOL u €126,115.78 ghax-xogħol fis-CDRT. Billi l-attur qed jaqbel li thallas €126,115.78 ghax-xogħol fis-CDRT, filwaqt illi l-kontestazzjoni dwar ix-xogħol fil-MIMCOL titratta biss il-`preambles` u r-`retention money`, l-esponenti qed jikkonsidraw illi **l-attur propjament thallas €145,043.14.**

7) L-ilmenti tal-konvenuta

Il-periti gudizzjarji jagħmlu riferenza għal certi fatturi li rrizultaw waqt il-għbir tal-provi. U jqisu ilmenti li għamlet is-socjeta` konvenuta dwar hsara li tħid li garrbet :-

8.01 Edwin Mamo jghid li fil-bidu gew mogħtija BOQs (Bills of quantities) u qablu fuq il-prezzijiet u li l-qbil mal-klijent kien li Kalaxlokk tipprovi `Works Manager` biex jissorvelja x-xogħol u għal dan u kif ukoll biex tkopri l-`overheads`, Kalaxlokk kienet ticcargja 10% fuq il-kwotazzjoni li jkun hemm qbil dwarha mas-`Sub-contractor`. Edwin Mamo zied li Kalaxlokk kienet tigħor tlett kwotazzjonijiet u wara tiddeciedi lil min tqabbad bhala `Sub-contractor`. Kif il-kwotazzjoni kienet tigi accettata mill-klijent (Perit Mario Bonello u Noel Toledo), kien isir ix-xogħol ghalkemm wara kompli li hafna drabi l-attur kien jibda xogħol li għaliha ma kienx ikun għad hemm qbil mal-klijent. Dwar din l-10% Perit Bartoli jsemmi li meta wieħed iqabbel il-

`final bills` mal-kontijiet li fuqhom qed jibbaza t-talba tieghu l-attur il-persentagg jigi għola, ghalkemm dan ma jincidix fil-mertu tal-kaz odjern billi ma jirrizultax li kien hemm xi ftehim bejn l-attur u Kalaxlokk li l-attur jithallas 10% inqas minn Kalaxlokk. Edwin Mamo jsemmi wkoll okkazjonijiet fejn l-attur l-ewwel kien jitlob somma u wara kienu jiftiehm dwar somma ferm inqas kif jaqbel ukoll l-attur fejn jghid li dwar il-bir l-ewwel kien talab prezz u wara li ma giex accettat minn Kalaxlokk, kienu qablu fuq prezz iehor. Fir-rigward Edwin Mamo jsemmi wkoll il-balavostri fuq Blokk A fejn il-klijent ma qabilx mal-prezz mitlub mill-attur u finalment dawn saru mill-attur.

8.02 Raymond Caruana xehed li l-prezz miftiehem kien ikun maqbul bejn l-attur, Kalaxlokk u l-klijent u kien ikun infurmat ukoll il-`quantity surveyor` (QS) tal-Gvern Mark Debono. Ghall-bidu Raymond Caruana kien ikun prezenti mal-QS biex ikejjel u dejjem qablu. Raymond Caruana kompla li f-xi zmien Edwin Mamo kien qallu li Abela kien infurmah li Mark Debono kien jagħmel xi xogħol `part-time` ghall-attur. Raymond Caruana kien jiccekja l-kontijiet u dejjem sab kollox sew. Anke l-attur kien jafda fuq il-kejl ta` Mark Debono tant li hu kien prezenti darba biss ghall-kejl. L-attur cahad li Mark Debono gieli għamel xi xogħol `part-time` mieghu.

8.03 *Fil-paragrafi seguenti ser issir referenza ghall-pretensjonijiet ta` Kalaxlokk li mill-bilanc mahsub dovut għad iridu jitnaqqsu l-valur tat-tiswijiet li saru u għad iridu jsiru, u ohrajn li għad iridu jigu valutati.*

8.04 Dwar Blokk C, Edwin Mamo jsemmi li t-tikhil ma sarx tajjeb u ghadu ma ssewwiex u l-bejt baqa jzomm l-ilma u kien anke dahal l-ilma (Dok. `EM`) fejn saret hsara fis-suffetti u fuq il-hitan minn gewwa. Il-hajt li jħares lejn l-iMsida nizel u ghadu miftuh kif gie wara x-xita u fuq il-bejt kienet saret l-istess hsara lill-`membrane` meta saru l-balavostri u għamlu tiswijiet li swew madwar €400 barra l-ħsara fis-suffett. L-esponent Perit Tekniku qed jikkonsidra ragjonevoli u verosimili l-imsemmi ammont ta` €400 ghall-ħsara msemmija, liema somma ser titnaqqas mill-ispettanzi tal-attur.

8.05 Kalaxlokk tagħmel referenza wkoll għal difetti rrangati minn haddiema ohra mqabbda minn Kalaxlokk bhal passagg hdejn Blokk B icċangat mill-għid, tikhil tal-genb tat-tarag (li eventwalment sar minn Raymond Caruana bi spiza ta` €85 minbarra l-materjal ghalkemm l-attur jghid li dan ix-xogħol sar minnu); xogħlijiet ta` tikhil mhux kompluti bhal hajt fuq il-lift hdejn Blokk B, parti mill-faccata ta` Blokk C u fuq il-kamra tas-`Security Guards` (li dwar tal-ahhar l-attur jaqbel li saru minn kuntrattur iehor; kif ukoll hsarat allegatament ikkawzati mill-attur bhal marki ta` ngenji mal-hajt hdejn it-tarag u dawk ikkawzati minn perkolazzjoni

ta` ilma fi Blokk C; u ohrajn li gew irrangati minn haddiema ohra mqabbda minn Kalaxlokk bhal `patching` tal-`membrane` fuq Blokk A u C li saret minn kuntrattur iehor kif rapportati mill-Perit Joseph Grech f` Dok. `JG` (ghalkemm waqt l-access l-attur indika wkoll `patches` fuq bejt fejn ma sarux xogħlijiet minnu u ssottometta wkoll li l-balavastri tellagħhom fuq dan il-bejt bl-ispalla għal fuq is-sottobank u li t-tajn intghagen isfel u li l-hsara fil-`membrane` saret meta twahħlu l-`airconditioners` u t-tankijiet tal-ilma) li kien sewa lil Kalaxlokk €450 minbarra €85 għall-gurnata xogħol ta` Raymond Caruana. Perit Mario Bonello wkoll isemmi li kien ilmenta minn certu xogħlijiet li ma sarux sew u li “bhala regola dawn id-difetti kienu jigu rimedjati”. F` dan ir-rigward l-esponent Perit Tekniku qed jikkonsidra ragjonevoli u verosimili l-ammont ta` €535 għal dawn il-hsarat, liema somma ser titnaqqas mill-ispettanzi tal-attur.

8.06 *Edwin Mamo jsemmi li l-pedati tat-tarag ma sarux tal-istess għoli u dan sewa lil Kalaxlokk €372.62 spejjez zejda ghax kellu jitranga mill-persuna li wahlet l-irham. Billi ma tressqux provi u lanqas gew indikati waqt l-access, dawn il-hsarat ma jirrizultaux u mhux qed jigu kkonsidrati.*

8.07 *Edwin Mamo jagħmel referenza wkoll għal traskuragni min-naha tal-attur fejn haddiema minn tieghu kienu għamlu hsara f`fanal, fir-`railing` tal-hadid, fiz-zkuk tas-sigar u f`hajt bil-makkinarju (ghalkemm fil-kontroeżami l-attur cahad li għamel hsarat f`fanal, fiz-zkuk tas-sigar, f`hajt u f`railing` tal-hadid` u kien jghatti s-sigar bin-`netting` biex ma ssirilhomx hsara) u kif ukoll li l-haddiema kienu għalqu l-ilma u hallew it-`training rooms` mingħajr ilma wara li qalghu pajp tal-ilma minn mat-tank biex inqdew huma u wara ma regħħux wahluh ghalkemm l-attur cahad li ghalaq l-ilma ghax ma kellux għalfejn ghax hu ghagen it-tajn isfel u t-tank qiegħed zewg bjut għola minn fejn kien qed jahdem hu u zied li l-ilma ingħalaq waqt li kien qed isir ix-xogħol tat-tarmak. Edwin Mamo jsemmi wkoll li l-attur kien fassal il-`lift pit` imxattar u Raymond Caruana kien pingielu kif għandu jgħib il-hitan skwerra. Dawn il-hsarat mhux qed jigu kkonsidrati billi ma tressqux provi dwar xi spejjez kienu nvoluti.*

8.08 *Edwin Mamo jirreferi wkoll għar-rapport tal-Perit Anne Casha li jsemmi li dahal ilma għand il-Pulizija minhabba “cracked joints between flagstones”, fejn Kalaxlokk qabbdet persuna biex tirrangah. Ghalkemm l-attur jghid li dan il-`leak` irrizulta billi hemm pajpijiet tal-ilma fuq is-suffett u kif ukoll billi l-katusa tal-bejt (li ma saritx minnu) ma tinkludix minkeb fuq ic-cangatura, jirrizulta li dan il-`leak` sehh minn cangatura qadima fejn ma hadimx l-attur kif jidher mir-ritratt numru 4 mar-rapport tal-Perit Anne Casha u kif jikkonferma wkoll il-Maggur tal-Pulizija. Għalhekk dawn il-hsarat m`humix attribwibli ghall-operat tal-attur u mhux qed jigu kkonsidrati fil-kalkolu finali.*

8.09 *Fil-kontroezami Edwin Mamo jsemmi wkoll li ghad hemm xi pendenzi ta` hlas mill-Gvern in konnessjoni ma` xoghol hazin li ghamel l-attur u ghad għandu `bid bond` ta` €1,000 sakemm jirrangaw ix-xogħol hazin fejn tnejha l-konkos minn mas-sur u l-attur għamel faxxa flok bidel il-kantun kollu (fuq il-parti fejn spara l-hajt). Dan jikkonfermawh ukoll ir rappreżentant tal-klijent Noel Toledo u l-Perit Mario Bonello. Ghalkemm Edwin Mamo jghid li Kalaxlokk għadha tehel penali mill-Bank kull sena fuq dan il-`bid bond`, ma tressqux provi fir-rigward u għalhekk m` hu qed jigi kkonsidrat l-ebda tnaqqis, fil-mankanza ta` dawn il-provi u dan apparti illi hawn si tratta ta` pretensjoni `de minimis`.*

8.10 *Fl-atti ssir referenza wkoll għal `Invoice` 588 tat-18 ta` Jannar 2010 li l-attur jghid li din titratta thaffir ta` kanal li għamel għal `Sub-contractor` iehor ta` Kalaxlokk (certu Marco) u li din l-`Invoice` hu taha lil Marco u li mhux qed jitlob hlas dwarha f`din it-talba. Għalhekk din il-partita mhux qed tigi kkonsidrata.*

8) **Konkluzjonijiet tal-periti gudizzjarji**

Il-**konkluzjonijiet** tal-periti gudizzjarji huma fis-sens illi għandu jkun hemm tnaqqis minhabba hsarat ikkawzati mill-attur għad-detriment tas-socjeta` konvenuta bil-perkolazzjoni ta` ilma (€400) u bi hsarat ohra aktar generali (€535) : total ta` **€935**.

Imbagħad jagħmlu aggustament tal-kont tal-attur kif gej :-

MIMCOL	“PREAMBLES”	€ 500.00
	TOTAL KONTIJIET (INKLUZ ‘RETENTION MONEY’)	€ 22,301.22
CDRT	‘SKIP HIRE’	€ 2,469.74
	TOTAL KONTIJIET	€148,779.51
	XOGHLIJIET ‘EXTRA’	€ 9,915.53
	‘SANDING DOWN` FACCATA BLOKK B	€ 0.00
	DRITT TAL-KEJL TAL-PERIT BARTOLI	€ 0.00
	TOTAL	€183,966.00
	AMMONT IMHALLAS	(€145,043.14)
	TNAQQIS XOGHOL DIFETTUZ	(€ 975.00)
	TNAQQIS HSARAT	(€ 935.00)
	BILANC	€ 37,012.86

U jaghmlu dawn is-senjalazzjonijiet :

9.01 Dwar ix-xoghol tal-MIMCOL f` Tigne it-talba tal-attur għandha tigi ridotta b` €900.00 billi l-`preambles` dwar `health and safety` ma gewx kompletati mill-attur, għalhekk ghall-ammont ridott ta` €3,873.86.

9.02 Ix-xogħlijiet tal-iskipps tas-CDRT fil-Furjana jammontaw għal €2,469.74 minflok l-ammont mitlub mill-attur ta` 8,679.70.

9.03 Il-kontijiet certifikati jammontaw għal €148,779.51 u mhux €175,559.81 kif pretiz mill-attur billi l-attur zied il-VAT darbtejn fuq dawn il-kontijiet.

9.04 Ix-xogħlijiet `extra` qed jigu stmati fl-ammont ta` €9,915.53 minflok l-ammont mitlub mill-attur ta` €60,102.49.

9.05 L-ammonti l-ohra mitluba mill-attur ta` €497.68 u €236.00 drittijiet tal-kejl tal-Perit tal-attur m` humiex dovuti.

9.06 Jirrizulta li Kalaxlokk hallset lill-attur akkont is-somma ta` €145,043.14 u mhux is-somma ta` €126,115.78 imsemmija mill-attur.

9.07 Fix-xogħlijiet esegwiti mill-attur jirrizultaw biss difetti fix-xogħol tal-kontrabejt, tac-cangatura u fis-soprabank li dwarhom qed isir tnaqqis ta` €975.00.

9.08 Kalaxlokk tagħmel referenza wkoll għal diversi danni subiti minnha allegatament ikkawzati minn traskuragni min-naha tal-attur, dwar liema danni qed isir tnaqqis ta` €935.00.

9.09 Għalhekk, jifdal bilanc favur l-attur fl-ammont ta` sebgha u tletin elf u tnax Euro u sitta u tmenin centezmi (€37,012.86).”

IV. Konsiderazzjonijiet tal-Qorti

Jinghad *in primis* illi l-kostatazzjonijiet, konsiderazzjonijiet u konkluzjonijiet ta` natura teknika li jsiru minn perit tal-Qorti jikkostitwixxu **prova** mportanti ghall-gudikant biex ikun jista` jasal għad-decizjoni tieghu.

Fis-sentenza li tat fid-19 ta` Novembru 2001 fil-kawza “**Calleja vs Mifsud**”, il-Qorti ta` l-Appell irriteniet li –

*Kemm il-kostatazzjonijiet tal-perit tekniku nominat mill-Qorti kif ukoll il-konsiderazzjonijiet u opinjonijiet esperti tieghu jikkostitwixxu skond il-ligi **prova ta` fatt** li kellhom bhala tali jigu meqjusa mill-Qorti. Il-Qorti ma kenitx obbligata li taccetta r-rapport tekniku bhala prova determinanti u kellha dritt li tiskartah kif setghet tiskarta kull prova ohra. Mill-banda l-ohra pero` huwa ritenut minn dawn il-Qrati li kelli jinghata piz debitu lill-fehma teknika ta` l-expert nominat mill-Qorti billi l-Qorti ma kellhiex leggerment tinjora dik il-prova. Hu manifest mill-atti u hu wkoll sottolinejat fir-rikors ta` l-appell illi l-mertu tal-prezenti istanza kien kollu kemm hu wiehed ta` natura teknika li ma setax jigi epurat u deciz mill-Qorti minghajr lassistenza ta` espert in materja. B` danakollu dan ma jfissirx illi l-qorti ma kellhiex thares b` lenti kritika lejn lopinjoni teknika lilha sottomessa u ma kellhiex tezita li tiskarta dik l-opinjoni jekk din ma tkunx wahda sodisfacientement u adegwatament tinvesti l-mertu, jew jekk il-konkluzzjoni ma kenitx sewwa tirrizolvi l-kwezit ta` natura teknika.*

Għandu jingħad in linea ta` principju illi ghalkemm qorti mhix marbuta taccetta l-konkluzzjonijiet ta` perit kontra l-konvinzjoni tagħha (*dictum expertorum numquam transit in rem judicatam*), fl-istess waqt, dak ma jfissirx li “*qorti dan tista` tagħħmlu b` mod legger jew kapricċjuz. Ilkonvinzjoni kuntrarja tagħha kellha tkun ben informata u bazata fuq ragunijiet li gravement ipoggu fid-dubju dik lopinjoni teknika lilha sottomessa b` ragunijiet li ma għandhomx ikun privi mill-konsiderazzjoni ta` l-aspett tekniku tal-materja taħt ezami.*” (ara –“**Grima vs Mamo et noe**” – Qorti ta` l-Appell – 29 ta` Mejju 1998). Għalhekk, “*qorti ma tistax tinjora r-relazzjoni peritali sakemm ma tkunx konvinta li l-konkluzzjoni ta` tali relazzjoni ma kenitx gusta u korretta. Din il-konvinzjoni pero` kellha tkun wahda motivata minn gudizzju ben informat, anke fejn mehtieg mil-lat tekniku.*” [**Cauchi vs Mercieca**] (6 ta` Ottubru 1999) u [**Saliba vs Farrugia**] (28 ta` Jannar 2000) decizi mill-Qorti ta` l-Appell].

Fil-kaz tal-lum jirrizulta bhala fatt illi wara li l-periti gudizzjarji kkonfermaw ir-rapport tagħhom bil-gurament, l-ebda parti ma ressquet talba ghall-hatra ta` periti addizzjonali. Li għamlu l-partijiet kien illi llimitaw

ruhhom ghal skambju ta` noti ta` osservazzjonijiet. Fis-sentenza li tat il-Qorti tal-Appell fit-23 ta` Gunju 1967 fil-kawza “**Bugeja et vs Muscat et**” intqal illi l-“giudizio dell` arte espress mill-perit tekniku ma jistax u ma għandux, aktar u aktar fejn il-parti nteressata ma tkunx ipprevaliet ruhha mill-fakolta` lilha mogħtija ta` talba għan-nomina ta` periti addizzjonali, jigi skartat facilment, ammenokke ma jkunx jidher sodisfacentement illi l-konkluzjonijiet peritali huma, fil-kumpless kollha tac-cirkostanzi, irragonevoli.”

Hija l-fehma konsiderata ta` din il-Qorti illi l-periti gudizzjarji għamlu xogħol attent u akkurat sabiex jistabilixxu l-fondatezza o meno tal-pretensjoni attrici kif kienet dedotta fir-rikors guramentat. Wara li kkunsidrat s-sottomissjonijiet li għamel l-attur bi kritika tar-rapport periatali, il-Qorti qegħda tesprimi ruhha fis-sens illi sejra tagħmel tagħha l-konkluzjonijiet tal-periti.

Wara li hadet kont tal-osservazzjonijiet tal-attur, il-Qorti mhijiex sejra tiddiskosta ruhha mill-konkluzjonijiet peritali għar-ragunijiet li gejjin :-

1) Fin-nota ta` sottomissjonijiet, l-attur sostna li r-relazzjoni tal-periti gudizzjarji tistrieh fuq il-premessa li d-Dok MD1, MD2 u MD3 jirraprezentaw il-final bills of quantities, ossia r-riassunt finali tax-xogħol li sar, u l-hlas li sar, jew li għandu jsir. L-attur igib `il quddiem diversi argumenti sabiex isostni ghaliex ma jaqbilx li dawk id-dokumenti jikkostitwixxu final bills u li għalhekk kwalunkwe konkluzjoni jew rizultanza misluta minnhom, jew permezz tagħhom, għandha titqies kollo inattendibbli. L-attur isostni li dawn id-dokumenti huma biss tender estimates mhux il-kontijiet finali li kellu jipprezenta Mark Debono. Dan ghaliex Dok MD 2 għandu data li tīġi qabel ma kien spicca x-xogħol fis-CDRT waqt li d-dokumenti l-ohra huma bla data. L-attur isostni li f-partijiet minn dawn id-dokumenti hemm imnizzel il-kliem “tender estimate” u għalhekk skont l-attur ikompli juri li d-dokumenti mhumiex final bills of quantities. Jigi rimarkat ukoll illi s-socjeta` konvenuta tippretendi li Dok MD 1 sa MD 3 huma sprovvisti mill-firem tal-partijiet, kif ukoll li fid-Dok MD 2 hemm kont ta` €4,600 għal fetha u tqegħid ta` travi, liema xogħol qatt ma sar.

Din il-Qorti tara illi mix-xieħda ta` Mark Debono u ta` Joseph Grech kienu proprju dawn id-dokumenti MD1, MD 2 u MD 3 li kienu jirregolaw ix-xogħolijiet kollha li kellha twettaq is-socjeta` konvenuta bhala l-appaltatur. Is-socjeta` konvenuta setghet biss tħaddi lill-attur dawk ix-xogħolijiet li

kienu jaqghu fil-parametri ta` l-bills of quantities u ma setghetx tghaddi lill-attur xogholijiet differenti jew lil hinn mix-xogholijiet li ried ezegwiti l-appaltant. B`zieda ma` dan, Mark Debono jistqarr kjarament fix-xiehda tieghu illi l-kejg gie maghluq permezz ta` l-bills of quantities ezebiti.

Din il-Qorti tqis li kien rilevanti ferm li Dok MD1 sa MD 3 li jigu kkunsidrati, kif fil-fatt sar mill-periti gudizzjarji, sabiex ikun determinat jekk ix-xogholijiet elenkati mill-perit *ex parte* ta` l-attur, u cioe` l-Perit Bartoli, kinux tassew u verament xogholijiet *extra* jew kinux xogholijiet li diga` kienu nkluzi fil-bills of quantities MD1 sa MD 3.

2) L-attur jallega illi hemm konfuzjoni dwar is-somma ta` €18,927.38 li hallset is-socjeta` konvenuta, fis-sens li din qegħda tippretendi li dik is-somma thallset kemm ghax-xogħol ta` Tigne u kemm ukoll ghax-xogħol tas-CDRT, u dan meta tali somma kienet biss tkopri x-xogħol li sar ta` Tigne, mingħajr ma għandha terga` tingħad ghall-fini tal-bilanci relattivi għas-CDRT. Kien rilevat illi s-socjeta` konvenuta tippretendi li c-cheques li jgħib nri 919 u 924 u li jammontaw għal €18,927.38 għandhom jingħaddu darbtejn. Skont l-attur, din is-somma thallset biss ghax-xogħol li sar go Tigne u kien għalhekk li l-Perit Bartoli nkluda biss is-somma ta` €4,000 bhala l-bilanc dovut għal dak il-progett.

Din il-Qorti evalwat dak li ntqal mill-periti gudizzjarji, fejn saret referenza għad-Dok A a fol 740 tal-process li minnu jirrizulta li l-attur stess ikkonferma li s-socjeta` konvenuta kienet hallsitu €126,115.78c ghax-xogħol fis-CDRT. Fid-dokument, ma hemmx referenza ghac-cheques bin-nri 919 u 924 li flimkien jagħmlu s-somma ta` €18,927.38. Għalhekk x`hin l-ghadd ta` din is-somma ta` €126,115.78c mas-somma ta` €18,927.38 igib total ta` €145,043.14c li allura jaqbel mat-total tal-import tac-chequest kollha ezebiti a fol 385 et seq mir-rappreżentant tas-socjeta` konvenuta. Ma jirrizultax, dak li qed isostni l-attur, li kien hemm kontegg doppju ta` din is-somma ta` €18,927.38. Għalhekk hija tajba l-konkluzjoni tal-periti illi l-ammont li thallas kien ta` €145,043.14.

3) L-attur jinsisti li din il-Qorti ma għandhiex tistrieh fuq irrizultanzi tal-relazzjoni tal-periti gudizzjarji fir-rigward tal-kwistjoni ta` l-iskipps peress li dawn ikkonkludew li r-rati kwotati fil-bills of quantities, kienu jinkludu r-rimi, u kif ukoll billi l-attur ma ressaqx provi sufficienti dwar in-numru sostanzjali ta` skips.

Skont it-termini tal-*bills of quantities* jirrizulta li l-prezz maqbul kien ikopri l-ispejjez ta` “loading and carting away” relatat max-xogholijiet. L-unika hlas li kien dovut lill-attur kien ghal invoice partikolari bin-nru 331 li kienet tittratta skip hire ghat-tnehhija ta` materjal li thalla minn kuntratturi terzi fl-ammont ta` €2,469.74. Dan huwa ammont li l-periti gudizzjarji ikkonsidraw li huwa dovut lill-attur. Tajjeb jinghad illi fil-kalkoli tieghu dwar l-is skips a fol 731, l-attur ma jsemni xejn dwar l-invoice bin-nru 331. Jista` jkun li l-attur ma jsemni xejn billi l-attur kien jaf li l-ispejjez ta` l-is skips elenkti a fol 731 kienu responsabilita` tieghu u mhux tas-socjeta` konvenuta. B`zieda ma` dan, l-invoices imsemmija fid-dokument a fol 731, liema invoices jinsabu a fol 726 sa 730 tal-process, lanqas huma ffirmati minn xi rappresentant tas-socjeta` konvenuta, peress li qatt ma kienu accettati bhala dovuti mis-socjeta` konvenuta.

4) Jinghad mill-attur illi li l-ammont ta` flus li ghandu jiehu huwa ferm akbar minn dak likwidat mill-periti gudizzjarji peress li dawn ma hadux ta` kemm-il darba l-attur kellu jaghmel xoghol doppju fis-CDRT il-Floriana minhabba li Raymond Caruana jkun ha l-kejl hazin.

Tajjeb jinghad li dwar din l-allegazzjoni partikolari, l-attur ma ressaqx provi li jsostnu d-dikjarazzjoni tieghu f'dak is-sens. Kien jinkombi lill-attur il-piz li jaghmel din il-prova. Hadd mill-persuni li xehdu ma kkorrabora lill-attur. Ghalhekk l-allegazzjoni tibqa` dik li hi u ma tista` qatt issir prova skont il-ligi. Fic-cirkostanzi ghamlu tajjeb il-periti li skartaw dak dikjarat mill-attur wahdu.

5) L-attur jikkontesta li sar xoghol li ma kienx konformi massengha u l-arti. Jinsisti li huwa ghandu esperienza fix-xoghol tieghu u li hadd ma lmenta dwar ix-xoghol tieghu tant li baqa` dejjem jinghata aktar xoghol. L-attur isostni li r-rapport tal-Perit Joe Grech sar sentejn wara li tlesta dan ix-xoghol ossija fil-15 ta` Frar 2011 u li ma jafx jekk tqabbdux terzi biex jaghmlu xi xogholijiet ohra fil-postijiet in kwistjoni li seta` affettwa x-xoghol tieghu.

Din il-Qorti tikkondividu l-konkluzjonijiet tal-perit tekniku dwar dan l-aspett. Il-perit tekniku kien ferm gust fil-kostatazzjonijiet tieghu, tant li hafna mill-lmenti tas-socjeta` konvenuta fil-fatt kien skartati, u kienu biss dawk l-ilmenti li tagħhom saret il-prova teknika li kienu ammessi. Il-perit tekniku ezamina r-rapport tal-Perit Joe Grech u għamel l-accertamenti

tieghu. Bl-ebda mod ma qagħad fuq dak ir-rapport, izda l-konkluzjonijiet tal-perit tekniku kienu frott ta` analizi ogettiva tal-ilmenti tas-socjeta` konvenuta.

6) L-attur igib `il quddiem l-argument illi ladarba s-socjeta` konvenuta thallset kollox u għas-saldu mingħand l-appaltant tax-xogħol li għamel hu, il-bilanc kollu dovut lilu għandu jithallas.

L-attur jagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet "**Joseph Zarb vs Carmelo Agius**" tat-8 ta` Frar 1957 citata mill-perit legali, u spjega li l-hlas tal-prezz tal-appalt li l-appaltant jagħmel lill-appaltatur ma jfissirx necessarjament appovazzjoni tax-xogħol. Spjega li dan intqal fil-kuntest li jekk il-hlas ikun sar taht cirkustanzi li fihom l-appaltant ma setax jinduna bid-difett fix-xogħol, ma jistax jingħad li dak il-hlas jekwivali għal appovazzjoni tax-xogħol.

Mill-provi prodotti rrizulta li s-socjeta` konvenuta kellha fxi okkazjonijiet tinkarika terzi sabiex jirrimedjaw ghax-xogħol li ma sarx skont is-sengħa u l-arti mill-attur, kif ukoll sabiex jagħmlu tajjeb għal hsarat li kienu kkagħnati bix-xogħol tal-attur.

Għalkemm l-appaltant hallas lis-socjeta` konvenuta, dak il-hlas sar propju ghaliex kienu rimedjati x-xogħolijiet li ma kienux ezegwiti għas-sodisfazzjon tal-appaltant.

Per konsegwenza l-Qorti taqbel ma` dak li qal il-perit legali fis-sens li l-fatt li l-appaltant hallas lis-socjeta` konvenuta ma jfissirx ta` bilfors li l-attur kellu jithallas tax-xogħol approvat stante li kien biss wara li x-xogħol hazin kien rimedjat illi sari l-hlas lis-socjeta` konvenuta.

7) L-attur jikkontendi li huwa ma kienx naqas mill-obbligi tieghu skont l-iskrittura tas-17 ta` Settembru 2010. Sostna li l-iskrittura hija afflitta minn ambigwita liema bhalha fis-sens li hi ftit aktar minn referenza lejn numru ta` dokumenti relattivi għat-tender li hadet is-socjeta` konvenuta għar-rigward tal-ufficini tal-MIMCOL go Tigne. Sostna li l-skrittura tagħmel referenza għad-dokumenti relattivi għat-tender u tħid li dawk id-dokumenti għandhom jigu meqjusa u moqrija bhala parti mill-iskrittura bejn is-socjeta` konvenuta u l-attur, izda skont l-attur, dan ma jfissrx li kull fejn hemm xi

obbligu impost fuq is-socjeta` konvenuta b`dawk id-dokumenti, dak l-obbligu kien impost fuqu wkoll.

Din il-Qorti ma taqbilx ma` l-argument li qed jagħmel l-attur.

L-attur kien marbut bid-dokumenti li kienu parti mill-iskrittura li ffirma mas-socjeta` konvenuta. U kien marbut b`dawk l-obbligi..

L-attur sostna wkoll li anke li kieku tassew huwa kien marbut b`dawk l-obbligi, id-dokumenti li holqu l-obbligi ma kellhomxi penali u b` hekk is-socjeta` konvenuta kienet qegħda tkun arbitrarja meta tħid li ma tridx thallas.

Din il-Qorti tikkondivididi dak li rrelata l-perit tekniku, fis-sens li l-attur ma jistax jipprendi li jithallas is-somma totali meta rrizulta illi ma kienx esegixxa *health and safety program* u lanqas għamel *risk assessment report*.

Il-Qorti tirrafferma l-posizzjoni tagħha fis-sens illi qegħda tagħmel tagħha l-konkluzjonijiet peritali.

Propju għalhekk, meqjusa wkoll il-punti sollevati mill-partijiet dwar il-konkluzzjonijiet tal-periti gudizzjarji, din il-Qorti għadha tal-fehma li għandha tistrieh fuq ir-rapport tal-periti gudizzjarji tagħha u għandha tagħmel il-konkluzzjonijiet tagħhom bhala tagħha.

V. L-imghax

Fis-sentenza ta` din il-Qorti (**PA/JRM**) tat-3 ta` Ottubru 2002 fil-kawza “**Muscat et vs Radmelli et**” ingħad illi :-

“Il-ligi tħid car li fejn l-obbligazzjoni jkollha biss bhala oggett il-hlas ta` somma flus determinata, id-danni li jigu mid-dewmien tal-ezekuzzjoni ta` dik l-obbligazzjoni jkunu jikkonsistu biss fl-imghaxijiet fuq l-imsemmija somma mahduma bir-rata tat-tmienja fil-mija (8%) fis-sena, li jkunu dovuti bla ma jkun hemm ghafnejn li l-kreditur jipprova li bata xi telf minhabba d-dewmien.”

F`dak il-kaz, id-dejn kien ta` natura kummercjali u allura l-Qorti kompliet tghid illi :-

“jekk wiehed iqis li l-obbligazzjoni mehuda mill-imharrkin kienet wahda ta` natura kummercjali, allura jista` jinghad ukoll li l-imghaxijiet jibdew jghaddu ipso jure bla htiega ta` talba ghalihom b`att gudizzjarju, u b`effett minn dak inhar li l-obbligazzjoni kellha titwettaq”.

Il-Qorti ta` l-Appell Inferjuri fis-sentenza tagħha ta` l-20 ta` Ottubru, 2003 fil-kawza “**Adrian Vella de Lucca vs Blue Med Travel Services Ltd**” xehed illi :

“L-Artikolu 1141 (1) tal-Kodici Civili jiddisponi illi “jekk l-obbligazzjoni tkun ta` xorta kummercjali jew jekk il-ligi tkun tiddisponi li l-imghaxijiet għandhom jibdew jghoddu ipso jure l-imghaxijiet jghaddu minn dakinhar li l-obbligazzjoni kellha tigi esegwita”. Dan s`intendi sakemm ma jkunx gie milhuq mill-kontendenti ftehim xort`ohra. Fil-kaz in ezami l-ebda ftehim bhal dan ma gie divulgat li kien fis-sehh. Ma għandux ikun dubitat illi fil-kaz in ezami si tratta ta` obbligazzjoni ta` natura kummercjali, konsiderat ix-xorta ta` negozju kondott lejn il-partijiet.

U kif ritenut, “ir-raguni ghaliex fuq debitu kummercjali likwidu u ezigibbli ddekorrenza ta` l-interessi hija “di pieno diritto” tinsab fil-fatt illi l-interessi jirrappresentaw lukru li d-debitur jippercepixxi b`vantagg propriju minn kapital li jispetta lill-kreditur tieghu, li jista` ugwalment jagħmel profit minn dawk l-interessi” – “**Spiridione L. Mizzi pro et nomine -vs- Emmanuele Falzon**”, Qorti Kummerc, 16 ta` Frar 1954. Konsegwentement b`applikazzjoni ta` dan it-tagħlim, it-talba attrici giet sewwa formulata bhala komprensiva ta` l-interessi kollha skaduti anterjorment ghall-istess avvix, billi, kif rispekkjat, il-ligi tirrikonoxxi lill-attur nomine, kreditur `di pieno diritto`, anki tal-lukri mill-jum li fiha is-socjeta` konvenuta debitrici kien messha adempiet l-obbligazzjoni tagħha billi thallsu l-ammont korrispondenti f'kirjiet ta` vetturi.”

Fl-istess sens kienet is-sentenza mogħtija mill-Qorti ta` l-Appell fl-10 ta` Ottubru 2003 fil-kawza “**Mario Mallia noe et vs Francis Bezzina Wettinger**” fejn ingħad :-

“L-artikolu 1141 tal-Kodici Civili jipprovi li jekk lobbligazzjoni tkun ta` xorta kummercjali jew jekk il-ligi tkun tiddisponi li l-imghaxijiet

ghandhom jibdew ighaddu ipso jure, l-imghaxijiet għandhom ighaddu minn dak inhar li l-obbligazzjoni kellha tigi esegwita.” F’kull kaz iehor, l-imghaxijiet għandhom ighaddu minn dak inhar illi ssir sejha ghall-hlas b’att gudizzjarju, ghalkemm fil-ftehim ikun gie stabbilit zmien għall-esekuzzjoni ta` l-obbligazzjoni.

Is-sentenza ta` l-ewwel qortiakkordat l-imghax mid-data tas-sentenza mingħajr ma qalet għala kien qed jigi deciz hekk. Mil-fuq espost jidher li l-ewwel qorti kienet zbaljata nkwantu l-imghax jew kċċu jigiakkordat mid-data meta l-ammont kċċu jigi mhallas lura, u dana f’kaz li l-obbligazzjoni kienet wahda kummercjali, jew, jekk l-obbligazzjoni ma kienetx ta` natura kummercjali, dan limghax għal anqas kċċu jibda jigi komputat mid-data tal-presentata tal-att gudizzjarju stante li l-ammont reklamat bhala kapital kien wieħed determinat, u dana kif gie diversament ritenut u deciz minn din il-Qorti. Fil-kaz in ezami l-konvenju in kwistjoni kien ta` natura kummercjali billi minn banda wahda kien hemm l-element spekulattiv da parti tal-konvenut filwaqt li l-akkwirenti prospettivi kienu zewg socjetajiet kummercjali. Infatti l-istess konvenut gie mħarrek quddiem il-Qorti tal-Kummerc u ma ressaq ebda eccezzjoni fir-rigward. Minn dan jidher li l-aggravju tal-appellanti huwa gustifikat billi fil-kaz in ezami għandhom jaapplikaw ir-regoli enuncjati fl-artikolu 1141 fuq citat u b’hekk l-imghax jigiakkordat mid-data tal-iskadenza tal-konvenju, u cioe` mit-22 ta` Frar, 1990 u mhux mid-dati tal-pagamenti rispettivi kif mitlub fic-citazzjoni u fir-rikors tal-appell inkwantu l-obbligazzjoni tar-restituzzjoni seħħet dak inhar li skada l-konvenju.”

Tenut kont li l-obbligazzjoni mertu ta` din il-kawza kienet kummercjali, l-imghax għandu jiddekorri mid-data meta l-obbligazzjoni għet-ezegwita.

Jidher li x-xogħolijiet ezegwiti mill-attur intemmew hesrem lejn l-ahhar ta` Novembru 2010 tant li fil-25 ta` Novembru 2010 l-attur bagħat ittra legali lis-socjeta` konvenuta fejn interpellaha sabiex thallas il-bilanc dovuti lilu.

Għalhekk il-Qorti sejra tiehu tali data bhala d-data li minnha għandu jibda jiddekorri l-imghax bl-oghla rata permissibbli mil-ligi.

Decide

Ghar-ragunijiet kollha premessi, il-Qorti qegħda tiprovvdi dwar it-talba tal-attur u dwar l-eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta billi qegħda taqta` u tiddeciedi hekk :-

Tilqa` t-talba attrici limitatament billi tikkundanna lis-socjeta` konvenuta sabiex thallas lill-attur is-somma ta` sebgha u tletin elf u tnax-il Ewro u sitta u tmenin centezmu (€37,012.86) bl-imghax fl-ogħla rata permissibbli mil-ligi dekorribbli b`effett mill-25 ta` Novembru 2010 sad-data tal-effettiv pagament.

Tordna li l-ispejjez tal-kawza għandhom jithallsu in kwantu għal sebghin fil-mija (70%) mill-attur u in kwantu għal tletin fil-mija (30%) mis-socjeta` konvenuta.

**Onor. Joseph Zammit McKeon
Imhallef**

**Amanda Cassar
Deputat Registratur**